

LIÊN HIỆP CÁC HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT VIỆT NAM
HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

INRASARA

VĂN HỌC CHĂM

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

LIÊN HIỆP CÁC HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT VIỆT NAM
HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

INRASARA

VĂN HỌC CHĂM
KHÁI LUẬN

Nghiên cứu, phê bình văn học

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

**ĐỀ ÁN BẢO TỒN, PHÁT HUY GIÁ TRỊ
TÁC PHẨM VĂN HỌC, NGHỆ THUẬT
CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM**

Cố vấn Ban Chỉ đạo: Nhà thơ Hữu Thỉnh

Chủ tịch Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam

BAN CHỈ ĐẠO

1. Nhà văn Tùng Diễm (Trần Quang Diễm)	<i>Trưởng ban</i>
2. Nhà nghiên cứu, TS. Đoàn Thanh Nô	<i>Phó Trưởng ban</i>
3. TS. Trịnh Thị Thủy	<i>Phó Trưởng ban</i>
4. Nhạc sĩ Nông Quốc Bình	<i>Ủy viên kiêm Giám đốc</i>
5. GS.TS. Nguyễn Xuân Kính	<i>Ủy viên</i>
6. PGS.TS. Lâm Bá Nam	<i>Ủy viên</i>
7. ThS. Vũ Công Hội	<i>Ủy viên</i>
8. ThS. Phạm Văn Trường	<i>Ủy viên</i>
9. ThS. Nguyễn Nguyên	<i>Ủy viên</i>
10. ThS. Nguyễn Ngọc Bích	<i>Ủy viên</i>

Giám đốc

Nhạc sĩ Nông Quốc Bình

LỜI GIỚI THIỆU

Ủy ban toàn quốc Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam là tổ chức chính trị - xã hội - nghề nghiệp, thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, mái nhà chung của các Hội Văn học nghệ thuật cả nước. Liên hiệp gồm 74 tổ chức thành viên với trên 45.000 hội viên là văn nghệ sĩ thuộc các Hội Văn học nghệ thuật chuyên ngành Trung ương và các Hội Văn học nghệ thuật tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương, trong đó có Hội Văn học nghệ thuật các Dân tộc thiểu số Việt Nam.

Trải qua gần 25 năm hình thành và phát triển, đến nay Hội Văn học nghệ thuật các Dân tộc thiểu số Việt Nam đã có hơn một nghìn hội viên, trong đó gần 600 hội viên là người dân tộc thiểu số hoạt động tại 34 tổ chức cơ sở và các chi hội, tỉnh thành hội trong cả nước. Trong giai đoạn từ năm 1999 đến nay, được sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, đã có hàng nghìn công trình, tác phẩm văn học, nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam được sưu tầm, nghiên cứu, biên dịch, sáng tạo.

Bộ sách này là một phần của Đề án “Bảo tồn, phát huy giá trị tác phẩm văn học, nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam”, với mục tiêu là thực hiện chính sách dân tộc của Đảng, Nhà nước nhằm bảo tồn, phát huy giá trị tác phẩm văn học, nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam; quảng bá di sản văn hóa các dân tộc thiểu số Việt Nam với bạn bè thế giới; góp phần xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc và xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc, thúc đẩy tiến trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế; bổ sung nguồn tài liệu phục vụ công tác giảng dạy, nghiên cứu, trao đổi, giao lưu và phát triển văn hóa giữa các tộc người, nhân dân trong và ngoài nước, với cộng đồng quốc tế.

Bộ sách là kết quả từ kho tài liệu hàng nghìn công trình, tác phẩm đã được nghiên cứu, sưu tầm, biên dịch, sáng tạo qua nhiều thế hệ tác giả, nghệ nhân, hội viên của Hội Văn học nghệ thuật các Dân tộc thiểu số Việt Nam.

Trong quá trình thực hiện bộ sách, Ban Chỉ đạo mong nhận được góp ý của quý bạn đọc gần xa.

TM. BAN CHỈ ĐẠO
TRƯỞNG BAN

Nhà văn Tùng Điền

Phó Chủ tịch Thường trực

Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam

LỜI MỞ

Từ khi bộ ba *Văn học Chăm, khái luận - văn tuyển* ra đời, mười lăm năm đi qua với bao thành tựu mới, ghi nhận mới, gợi hứng nghiên cứu và sáng tạo mới.

Đã có nhiều công trình, nhiều bài viết giá trị - ở cả trong lẫn ngoài nước - được xuất bản, lần nữa khẳng định văn học Chăm là nền văn học phong phú và đặc sắc. Giới nghiên cứu Việt Nam cũng đã công nhận đóng góp đáng kể của dòng văn học dân tộc này vào kho tàng chung của văn học Việt Nam đa dân tộc. Nhưng quan trọng hơn là, các thế hệ sáng tác trẻ Chăm không còn mặc cảm về văn học dân tộc. Họ nhận biết được giá trị to lớn của các sáng tác do tổ tiên họ để lại, tiếp nhận nó như là bản sắc độc đáo, từ đó tự tin sáng tạo các tác phẩm mới. Các cây bút có mặt sáng giá trong *Tagalau, Tuyển tập sáng tác - sưu tầm - nghiên cứu văn hóa Chăm* suốt mười năm qua, khẳng định cho lí lẽ đó.

Dẫu sao, một nền văn học dân tộc được xây dựng và vun đắp suốt mười bảy thế kỉ, không thể chỉ gói gọn trong hơn ngàn trang sách. Nền văn học đó đòi hỏi được xuất hiện trong bộ mặt mới, mang tầm vóc lớn hơn. *Tủ sách Văn học Chăm* dự định mười tập với khoảng 5.000 trang in, hi vọng đáp ứng đòi hỏi trên. *Văn học Chăm - khái luận* là tập đầu tiên trong dự án ấy.

Tái bản phần “khảo luận” của bộ *Văn học Chăm*, chúng tôi chủ trương giữ nguyên bản in lần thứ nhất năm 1994, chỉ sửa chữa, thêm bớt các chi tiết thật quan yếu. Thay vào đó, các bài viết phản ánh tương đối đầy đủ bước tiến về nghiên cứu và sáng tác văn học Chăm thời gian qua, được chúng tôi đưa vào “Phần phụ lục”, gồm:

1. Đề hiệu văn chương Chăm.
2. Văn học Chăm hiện đại.
3. *Tagalau* qua 10 kì phiêu lãng.

Thư mục tư liệu văn học Chăm, “Bảng tên riêng” và “Bảng từ vựng Chăm” cũng được bổ sung đáng kể. Ngoài ra, để người đọc có thể chuyển văn bản Latin sang chữ Chăm truyền thống *akhar thrah* được dễ dàng, chúng tôi có phần “Bảng chuyển tự Chăm - Latin”. Bên cạnh, “Bản đồ cư dân Chăm” trên đất nước Việt Nam, cũng là điều cần thiết.